

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Kako gré sadje hraniti.

Nektero sadje se ne dá dolgo hraniti, na primer: érešnje, slive, breskve, marelice in neka plemena brušek, ampak se mora iz drevesa vzeto ali precej pojesti ali posušiti, ali pa prodati. Nektero sadje jabelk, brušk itd. če ravno zrelo, ni brž dobro, temuč ga je treba nekaj časa v kakem suhom, zračnem, pa ne na solčnem kraju razpoložiti, vendar ne na velik kup, da se ne spari, marveč v godi ali vmeđe, in prijeten slad dobi. Mora pa se vsak dan prebirati; slabo se za jabelčnik ali za sušilo obrne, nagujito pa je za jesih, celo gnjilo se na gnoj pomeče.

Zimski sad, kakor jabelka in bruške, ktere dolgo trpijo, se mora z veliko pazljivostjo spraviti, ko je lepo vreme, in s peclji obrati. V zračni shrambi se tak sad na dilje na muhe postavi, da se malo izhlapi. Po tem pa, če zmrzovati začne, se varno prenese v klet, kder ni veliko svetlobe, pa tudi ne toplote nad 10 stop. R., ondí se spet varno razdeva tako, da se eden drugega ne dotika. Tako se ravna s sadjem, ktero je bolj žlahno in nežno, in se hoče dalje prihraniti. Inače se tudi zamore bolj trd zimski sad, n. pr. kosmači ali mešanekarce, zimnike na dilje ali spletene lese, na ktere se nekaj slame dene, malo nakupičeno spraviti. Tak sad gré najmanj vsak mesec po dvakrat prebrati, zlasti po novem letu, da ga preveč pod zlo ne pride.

Tudi v zemlji se dá sadje dobro hraniti, če se namreč jama skopa in streha naredi, da mokrote brani. V jami se sadje s suhim peskom zasiplje, kar ga bolj ohrani, kakor na sapi. Ravno tako se žlahnejši sad v sod zdeva med pesek ali prah od oglja, da se eden drugega ne dotika; sod pa mora biti v kleti ali takem kraju, kjer ne zmrzuje. Tako se sad večkrat do spomladi obrani. Tudi v listje poviti sad se dalje prihrani zunaj kleti.

Ravno tako se s peščenim jesenskim sadjem ravna in delj časa obrani. Letni peškuni sad pa ne trpi dolgo, razun če se nekaj pred popolno zrelost v hladni, zračni kraj spravi in redko po suhih policah nastavi.

Koščeni sad se ne dá dolgo hraniti; le slive nekaj časa zdržijo, če se v kako posodo med otrobe ali suh pesek posamezno zdevajo, tako ostanejo kedaj dobre do velike noči.

Za neke tedne se tudi ohranijo breskve in marelice v suhem pesku. Érešnje pa še manj časa trpijo. Nešplje in skurši pa morajo poležati, da se zmehčajo. Tudi orehi le kake 2 do 3 leta trpijo, morajo pa se dobro posušiti ali na sapi ali na peči. Kostanj se nadalje obrani, če ga na peči dobro posušiš, potem pa ga je treba pred kuhno 24 ur namakati.

O pošiljatvi sadja.

Kdor sadje kamo pošilja, mora ga med otavo ali mah zdevati, da se eden drugega ne dotika; če se ga pa boče dalje poslati, se mora posamezen v popir poviti in med mah ali otavo položiti in zaboj ali sod napolniti. Kdor hoče češplje komu poslati, mora znotraj okoli posode otave nadevati in sad ž njo pokriti, da preveč vtiskov ne dobi. Tako se žlahna jabelka, bruške, češplje pošiljajo. Grozdje pa se v trtino listje povije, med katerim je modrina najbolj sposobna za pošiljatev, ker ima bolj trdo kožo. Vse drugo sadje ni dostojno, da bi se dalo brez škode komu poslati, ker se preveč združne, in ga tudi veliko vkupaj biti ne sme, kakor breskve, marelice, érešnje itd.

Da se mora sadje, ktero je med peskom ali prahom od oglja hranjeno, čedno omiti, se samo po sebi razumi.

Tudi ima nektero sadje svoj čas, da je ugojeno in le takrat dobro, potlej mu pa dober okus mine, in toraj tudi ni več za shrambo in ne za pošiljatev. To naj se vé, da se o pravem času v hasek obrne.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

O službi in plači živinskih zdravnikov.

Živinski zdravnik dobiva po okrajnem odboru primerno letno plačo in je dolžen pri preiskovalni komisiji pomagati;

tudi paziti, da se spolnčujejo proti kugi zapovedani predpisi, ter mora pri ogledu mesa nazoč biti; za ozdravljenje živine mora posebej plačan biti. Prilicniše od plače posebej bi pa gotovo bilo, ako bi živinorejci sami zdravniku določili plačo na leto, n. pr. za govedo ali konja kakih 50 kr., za ovco ali prešiča 10 kr. na leto, in za to bi moral paziti, da se s živali v vsem primerno ravna; tudi bi moral zbolele živali brez plače zdraviti, le zdravila bi se mu morala v denarju povrniti. Po tem načinu je vsestranski dobiček; živinorejec si je lahko svest v zadregah dobrega in veljavnega sveta, bolezní se mu je veliko manje bati, in če se tudi vgnjezdijo, jih bode hitro soznati, predno je prepozno in mu žival pogine; a živinskemu zdravniku je tudi vstreženo, ker ima stalno, vrejeno plačo.

K §. 2. b.

O pospeševanju setve trav (rastlin za krmo.)

Za krmo se vse premalo skrbi, ter jej premalo prostora določuje; vse premalo se še spoznava, kolike imenitosti je krma za povzdigo živinorej in za povzdigo čelaga gospodarstva.

Priljubljena je skoro izključljivo setev zrnja; brigajo se vendar pri tem vse premalo za potrebni gnoj in zato tudi večje tožbe o slabih pridelkih. Tej napaki je le v okom priti, ako skrbimo za setev trav. On, ki to stori, lože živino redi, a živina mu tudi daja več mleka, mesa, tolše; on pa tudi lahko več živine redi in dobi tudi več gnoja, kojega bi le moral bolje spravljati, kakor se večidel zdaj godi.

Vsak gospodar vé, da zraste na dobro pognojenem polju tretjina, časi celo polovica več, kakor po izmozganem slabo pognojenem, dasiravno se je po obeh isto posejalo, z istimi stroški in davki.

Gotovo bode tedaj boljše, da se za tretjino, n. pr. na 6 oral 2 oralí, poseje manje zrnja: turšice (koruze), pšenice, rži, ječmena, ovsa, in se na uni 2 oralí poseje trav, po kojem načinu se bode dobilo za druga 4 oralá potrebnega gnoja.

Za našo deželo se priporoča vzlasti setev teh-le rastlin:

1. Naša pristna štajerska detelja.
2. Za globokejša, ilovnata tla metelka (večna detelja ali lucerna), detelja, ktere se največ nekosi, celó do 120 stotov (centov) na oralo; kosé jo štirikrat v letu in prebije do 12 let.
3. Za apnéno-peščena in apnéno-kamenita tla turška ali sladka detelja (Esparsette), neka vrsta detelje, ki se na takih tleh najbolje obnese, kajti nakosi se je 40 stotov na oralo in prebije tudi več let.
4. Zelena grašica, zmes dveh tretjin grašice (grabrice) in tretjine ovsa.
5. Zelena turšica, na debelo posajena in zeleno poklajena živini.

6. Sorghum sacharatum ali sladkorov sirek, je prav dobra zelenjad, boljše od zelene turšice, ker sladkorov sirek štirikrat na leto pokosijo in vsakokrat kaka 2 érevlja visok izraste.

7. Pesa (burgundska repa) kot pridavek k suhi klaji po zimi. Ona naredi klajo okusnišo in tudi krave po njenem vžitku več mleka dajajo. Na enem oralu prideláš pese za osem goved za šest mesecev, ako jej ne potrgáš dokler raste, perja; tako shajaš s peso celo zimo in pokladaš govedu 20 funtov pese na dan kot pridavek. Na oralu prideláš 300 centov pese.

8. Pozna repa kot drug pridelek; ta repa ni ravno slaba, a vendar ni toliko vredna in tudi tako dolgo ne prebije kakor pesa; mleko po njej nekako neprijetno sladi.

Iz tega se dá posneti, da gospodar ni v zadregi s zelišči, ki so ugodna za krmo, a čisto nima dobre volje in dobro ne pozna koristnih trav, ki edino pomagajo, da bode vtibnila tožba o slabih letinah in pomanjkanju potrebnega gnoja.

Dopisi.

Iz Maribora. Letos imamo tukaj kaj nenavadno vreme, vročine meseca julija in avgusta ni bilo skorej nobenega sledu; mraz in skorej neprenehano deževanje je gospodarjem napravil stršuo mnogo kvara, ker žito se ni moglo ob pravem času domu spraviti in ga je zato mnogo